

POSTANOWIENIE

Dnia 31 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Wojciechowski

Arkadiusz Janusz Sopata (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa Banku S.A. w G.

przeciwko S. W.

o zapłatę

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 31 października 2024 r.

skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 24 kwietnia 2015 r., sygn. I Nc 358/15:

- 1. odrzuca skargę nadzwyczajną;**
- 2. znosi wzajemnie koszty postępowania wywołanego wniesioną skargą nadzwyczajną.**

UZASADNIENIE

Pozwem z 13 kwietnia 2015 r. Bank S.A. z siedzibą w G. (dalej: „powód”) wystąpił przeciwko S. W. (dalej: „pozwany”) o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i zasądzenie od pozwanego kwoty 150 486,23 GHF z dalszymi odsetkami od kwoty 147 153,36 CHF w wysokości 10,98 % od dnia wniesienia powództwa do dnia zapłaty, a także zasądzenie od pozwanego kosztów procesu.

W uzasadnieniu pozwu powód wskazał, że 22 listopada 2005 r. Bank1 S.A. (poprzednik prawny powoda) oraz Z. W. i M. W. zawarli umowę kredytu nr [...], na mocy której został im udzielony kredyt w kwocie 443 450 zł, indeksowany kursem CHF. Dnia 23 czerwca 2013 r. kredytobiorca Z. W. zmarł, a następnie [...] grudnia 2013 r. zmarła M. W.. Spadek po nich obojgu nabył w całości syn S. W.. Z uwagi na niedotrzymanie terminów zapłaty powód wypowiedział pozwanemu warunki spłaty kredytu i wezwał do zapłaty należności w terminie 30 dni od daty otrzymania wypowiedzenia. Na dzień 28 marca 2015 r. wierzytelność wynosiła 150 486,23 CHF, na co składały się następujące kwoty: należność główna – 147 153,36 CHF, kwota odsetek umownych liczonych od 7 listopada 2014 r. do 8 marca 2015 r. – 2.420,30 CHF, kwota odsetek karnych liczonych od 8 listopada 2014 r. do 27 marca 2015 r. – 912,57 CHF.

Powód wskazał w pozwie, że wniosek o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym uzasadniały dokumenty do niego dołączone, przez co w ocenie Sądu Okręgowego została spełniona przesłanka z art. 485 § 2a k.p.c.

W konsekwencji powyższego Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny (dalej: „Sąd Okręgowy”) nakazem zapłaty z 24 kwietnia 2015 r., I Nc 358/15 (dalej: „nakaz zapłaty” lub „zaskarżony nakaz”) nakazał pozwanemu aby zapłacił na rzecz powoda kwotę w wysokości 150 486,23 CHF (sto pięćdziesiąt tysięcy czterysta osiemdziesiąt sześć franków szwajcarskich, dwadzieścia trzy centy) wraz z odsetkami liczonymi od kwoty 147 153,36 CHF od 8 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty według stopy procentowej wynoszącej 10,98% w stosunku rocznym oraz kosztami sądowymi w kwocie 7 463 zł w terminie dwóch tygodni od dnia doręczenia nakazu zapłaty albo w tymże terminie wniósł zarzuty.

W ocenie Sądu Okręgowego powództwo podlegało uwzględnieniu, a podstawą wydania nakazu zapłaty w niniejszej sprawie był art. 485 k.p.c. Biorąc pod uwagę wskazaną podstawę prawną Sąd Okręgowy wyjaśnił, że zgodnie z art. 485 § 1 k.p.c., sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym do pozwu: dokumentem urzędowym, zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem lub wezwaniem dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu. Sąd Okręgowy wyjaśnił następnie, że nakaz zapłaty przeciwko

zobowiązanemu z weksła, czeku, warrantu lub rewersu należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości może zostać wydany: w razie przejścia na powoda praw z weksła, z czeku, z warrantu lub z rewersu, zaś do wydania nakazu niezbędne jest przedstawienie dokumentów do uzasadnienia roszczenia, o ile przejście tych praw na powoda nie wynika bezpośrednio z weksła, z czeku, z warrantu lub z rewersu. Ponadto sąd wydaje nakaz zapłaty na podstawie dołączonej do pozwu umowy, dowodu spełnienia wzajemnego świadczenia niepieniężnego, dowodu doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku, jeżeli powód dochodzi należności zapłaty świadczenia pieniężnego, odsetek w transakcjach handlowych określonych w ustawie z dnia 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (tekst jedn. Dz. U. z 2023 r., poz. 1790 z późn. zm.) lub kwoty, o której mowa w art. 10 ust. 1 tej ustawy oraz na podstawie dokumentów potwierdzających poniesienie kosztów odzyskiwania należności, jeżeli powód dochodzi również zwrotu kosztów, o których mowa w art. 10 ust. 2 tej ustawy. Sąd może też wydać nakaz zapłaty, jeżeli bank dochodzi roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych podpisanego przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banku i opatrzonego pieczęcią banku oraz dowodu doręczenia dłużnikowi pisemnego wezwania do zapłaty.

W ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie powód przedłożył dokumenty potwierdzające zawarcie umowy kredytu z rodzicami pozwanego oraz przejście zobowiązania w ramach dziedziczenia ustawowego. Powód przedłożył także skierowane do pozwanego wezwanie do zapłaty. W ocenie Sądu Okręgowego dochodzone przez powoda świadczenie pieniężne, którego źródłem było niewykonanie przez pozwanego i jego poprzedników prawnych umowy kredytu, a ostatecznie jej wypowiedzenie pozwoliło na przyjęcie, że spełnione zostały przesłanki formalne i materialne wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym i w konsekwencji uwzględnione zostało żądanie spełnienia świadczenia pieniężnego. Sąd Okręgowy wyjaśnił, że w trybie postępowania nakazowego dokumenty załączone do pozwu stworzyły swoiste domniemanie istnienia i wysokości wierzytelności. W tym trybie Sąd Okręgowy nie przeprowadził postępowania dowodowego i uznał żądanie powoda za zasadne.

W świetle zaistniałych w sprawie okoliczności Prokurator Generalny (dalej również: „Skarżący”) na podstawie art. 89 § 1 i § 2 w zw. z art. 115 § 1 i § 1a ustawy z dnia 7 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz. U. z 2024 r., poz. 622 z późn. zm.; dalej: „u.SN”) z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej zaskarżył nakaz zapłaty wydany przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny z 24 kwietnia 2015 r., I Nc 358/15 w całości.

Skarżący na podstawie art. 89 § 1 pkt 1 i 2 u.SN. zaskarżonemu nakazowi zapłaty zarzucił:

1. naruszenie zasad oraz praw człowieka i obywatela określonych w art. 2, art. 45 ust. 1 i art. 76 Konstytucji RP, a mianowicie zasady sprawiedliwości społecznej, zasady równości wobec prawa, zasady ochrony konsumentów przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi oraz prawa do rzetelnej procedury sądowej, poprzez wydanie w postępowaniu nakazowym nakazu zapłaty zgodnie z żądaniem powoda bez zbadania z urzędu potencjalnej nieważności części postanowień umowy kredytowej zawartej przez konsumentów, z której wynikało dochodzone świadczenie;
2. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. art. 58 § 1 i 3 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c. i art. 385¹ k.c., poprzez niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że umowa kredytu z 22 listopada 2005 r. Nr [...] zawarta pomiędzy a Z. W. i M. W., na podstawie której wywiódł on żądanie zapłaty wobec spadkobiercy kredytobiorców S. W. była w całości ważna, jako zgodna z zasadą swobody umów, podczas gdy jej treść i cel z uwagi na zawarte klauzule abuzywne, po usunięciu których nie można było ustalić wysokości roszczenia oraz uznać za udowodnioną obliczoną na podstawie nieważnych postanowień umowy, kwotę żądaną w pozwie, jest sprzeczna z celem i naturą umowy kredytu, a także z zasadami współżycia społecznego i w tym zakresie umowa jest nieważna na zasadzie art. 58 § 1 k.c. w zw. z § 3 k.c., jako sprzeczna z ustawą;

3. rażące naruszenie prawa procesowego, tj. art. 486 § 1 w zw. z art. 485 § 1 k.p.c. w zw. z art. 201 k.p.c. w zw. z art. 202 k.p.c., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, co skutkowało wydaniem nakazu zapłaty nakazującego, by pozwany w ciągu dwóch tygodni od dnia jego doręczenia zapłacił na rzecz powoda wraz z odsetkami umownymi w wysokości 10,98 % w skali roku od kwoty 147 153,36 CHF od 8 kwietnia 2015 r. do dnia zapłaty, podczas gdy już z treści pozwu oraz dołączonej do niego umowy kredytu w sposób oczywisty wynikało, że roszczenie skierowane wobec pozwanego (zwłaszcza w zakresie jego podstawy i wysokości) było oczywiście bezzasadne, albowiem było nieważne na zasadzie art. 58 § 1 i § 3 k.c., jako sprzeczne z bezwzględnie obowiązującym przepisem art. 353¹ k.c., w konsekwencji czego nakaz zapłaty w postępowaniu nie mógł być wydany.

Wobec powyższego Prokurator Generalny na podstawie art. 91 § 1 u.SN wniósł o:

1. uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, w tym postępowania ze skargi nadzwyczajnej;
2. wydanie przez Sąd Okręgowy postanowienia o wstrzymaniu wykonania zaskarżonego nakazu zapłaty w związku z wniesieniem skargi nadzwyczajnej od tego orzeczenia do czasu ukończenia postępowania wywołanego przez jej wniesienie, z uwagi na grożącą pozwanym niepowetowaną szkodę wynikającą z prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Fabrycznej T. K. (KM [...]).

W odpowiedzi na skargę nadzwyczajną powód wniósł o:

1. jej odrzucenie jako niespełniającej przesłanek dopuszczalności wskazanych w art. 89 § 1 u.SN. ewentualnie na wypadek braku uwzględnienia wniosku o odrzucenie;
2. oddalenie z uwagi na brak uzasadnionych podstaw ewentualnie
3. na podstawie art. 89 § 4 u.SN. ograniczenie się przez Sąd Najwyższy do stwierdzenia wydania nakazu zapłaty z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie, z uwagi nie upływy ponad 5 lat od dnia, w którym się uprawomocnił.

Powód niezależnie od powyższego wniosk o:

1. zwrócenie się do Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu I Wydział Cywilny o akta postępowania toczącego się do sygn. akt I ACa 2482/22 w sprawie z powództwa pozwanego przeciwko powodowi o pozbawienie wykonalności nakazu zapłaty na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., z uwagi na wpływ wyniku tego postępowania na ocenę przesłanek z art. 89 § 4 u.SN. dla przełamania zakazu uchylenia nakazu zapłaty po upływie 5 lat od dnia jego uprawomocnienia się, a także z uwagi na fakt, że Sąd Okręgowy wydał w tej sprawie postanowienie o udzieleniu zabezpieczenia na czas trwania postępowania, poprzez wstrzymanie egzekucji prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia - Fabrycznej T. K. aktualnie pod sygn. KM [...];
2. na zasadzie art. 359 §1 k.p.c. o zmianę przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu postanowienia tego Sądu z 2 czerwca 2023 r., poprzez oddalenie wniosku o wstrzymanie wykonania nakazu zapłaty, a to wobec postanowienia tego Sądu z 3 lutego 2020 r. o udzieleniu zabezpieczenia, poprzez wstrzymanie postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Fabrycznej T. K., sygn. KM [...] okoliczności przemilczanej przez Prokuratora Generalnego w skardze, które to zabezpieczenie wyłącza możliwość przyjęcia, że brak wstrzymania wykonania nakazu zapłaty może spowodować wyrządzenie pozwanej

jakiegokolwiek szkody majątkowej, skoro egzekucja z nakazu zapłaty przeciwko pozwanej została prawomocnie wstrzymana do czasu zakończenia postępowania toczącego się do sygn. akt I ACa 2482/22 w sprawie z powództwa pozwanej przeciwko powodowi o pozbawienie wykonalności nakazu zapłaty na podstawie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

W odpowiedzi na skargę nadzwyczajną pozwany wniósł o wydanie postanowienia o przyjęciu skargi nadzwyczajnej do rozpoznania oraz w przypadku jej przyjęcia jej uwzględnienie w całości i uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w całości oraz przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, w tym kosztach zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych w postępowaniu ze skargi nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przesłanki dopuszczalności skargi nadzwyczajnej określają w pierwszej kolejności przepisy art. 89-95 u.SN. O miejscu skargi nadzwyczajnej w systemie środków zaskarżenia świadczy przede wszystkim jej publicznoprawna funkcja. W uzasadnieniu wyroku pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego z 19 lutego 2003 r., P 11/02, podkreślono, że w polskim porządku prawnym brak jest nadzwyczajnego środka zaskarżenia, który pozwalałby na skuteczną ochronę praw i wolności gwarantowanych w Konstytucji RP. Roli takiego szczególnego instrumentu nie spełnia skarga konstytucyjna, która w polskim systemie prawnym została ukształtowana wąsko i jest nakierowana wyłącznie na usunięcie z porządku prawnego przepisu naruszającego prawa i wolności, nie zaś – na skorygowanie wadliwości wynikającej z błędnego stosowania prawa (i to także w sytuacji, kiedy miałyby ono charakter ewidentny i byłoby dostrzeżone przez organy szeroko rozumianego wymiaru sprawiedliwości – zob. także uzasadnienie postanowienia pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego z 12 marca 2003 r., S 1/03 oraz postanowienia Trybunału Konstytucyjnego z 16 czerwca 2014 r., Ts 214/13; z 2 lutego 2012 r., SK 14/09). To zapewne na skutek dostrzeżenia tych uwarunkowań normatywnych ustawodawca uznał za konieczne wprowadzenie środka prawnego

pozwalającego na poddanie kontroli orzeczeń z punktu widzenia ich zgodności z Konstytucją RP. W uzasadnieniu projektu u.SN, wprowadzającej instytucję skargi nadzwyczajnej akcentowano wprawdzie, że „w obrocie prawnym pojawiają się prawomocne orzeczenia, którym daleko do oczekiwanych standardów (tj. sprawiedliwości wyroków sądowych, ich oparcia na prawidłowo zinterpretowanych przepisach prawa, odzwierciedlaniu przez nie zebranego i poprawnie ocenionego materiału dowodowego) (co sugeruje silne podobieństwo skargi nadzwyczajnej do zwyczajnych i nadzwyczajnych środków zaskarżenia), jednak w pierwszym rzędzie podkreślił projektodawca, że uprawnienie do rozpatrywania nowego środka kontroli orzeczeń sądowych polega na „podejmowanej w nadzwyczajnym trybie weryfikacji prawomocnych orzeczeń sądowych z tego powodu, że są one rażąco niesprawiedliwe lub prowadzą do naruszenia wolności i praw człowieka i obywatela wyrażonych w Konstytucji” (Druk sejmowy nr 2003, Sejm VIII kadencji, Projekt ustawy o Sądzie Najwyższym, Uzasadnienie, s. 5). Warto dodać, że w uzasadnieniu do projektu ustawy zmieniającej brzmienie art. 89 § 1 u.SN, w taki sposób, by pierwotna przesłanka wniesienia skargi nadzwyczajnej realizowała *expressis verbis* naczelną zasadę ustroju Rzeczypospolitej Polskiej wywodzącą się z art. 2 Konstytucji RP, zostało podkreślone, że intencją ustawodawcy było dopuszczenie wniesienia skargi „tylko wtedy, gdy będzie to absolutnie niezbędne z punktu widzenia zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej” (zob. uzasadnienie poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw z dnia 2 maja 2018 r., Druk nr 2480).

Skarga nadzwyczajna jest instrumentem o wąsko określonym zakresie podmiotowym. Może być wniesiona wyłącznie przez podmioty szczególnie legitymowane: Rzecznika Praw Obywatelskich, Prokuratora Generalnego, a także (w zakresie ich właściwości), Prezesa Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Rzecznika Praw Dziecka, Rzecznika Praw Pacjenta, Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego, Rzecznika Finansowego, Rzecznika Małych i Średnich Przedsiębiorców i Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (art. 89 § 2 u.SN). W odniesieniu do orzeczeń, które uprawomocniły się przed wejściem w życie ustawy o Sądzie Najwyższym (tj. przed dniem 3 kwietnia 2018 r.),

legitymacja do wniesienia skargi nadzwyczajnej przysługuje wyłącznie Rzecznikowi Praw Obywatelskich i Prokuratorowi Generalnemu (art. 115 § 1a u.SN).

Wąsko został określony także zakres przedmiotowy skargi nadzwyczajnej. Może ona zostać oparta na naruszeniu zasad lub wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP; rażącym naruszeniu prawa przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie; oczywistej sprzeczności istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Przede wszystkim jednak, zgodnie z brzmieniem przepisu art. 89 § 1 *principio* u.SN, skarga nadzwyczajna może być złożona tylko wówczas „jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności prawomocnych orzeczeń sądów powszechnych i wojskowych z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”.

Powyższe wskazuje, że konstrukcja procesowa skargi nadzwyczajnej w zakresie określenia podstaw tego środka zaskarżenia jest spokrewniona z przyjętą przez ustawodawcę budową podstaw innych środków odwoławczych, zarówno zwykłych środków zaskarżenia (apelacja, zażalenie), jak i nadzwyczajnych środków zaskarżenia (kasacja, skarga kasacyjna). Niewątpliwie ułatwia to podmiotom występującym ze skargą nadzwyczajną formułowanie zarzutów, które swym kształtem odpowiadają konstrukcyjnie zarzutom opartym na podstawach środków zaskarżenia od lat dobrze znanym wszystkim procedurom sądowym. Czytelne i wyraźne są bowiem pokrewieństwa normatywne pomiędzy podstawami skargi nadzwyczajnej wskazanymi w pkt 1-3 art. 89 § 1 u.SN, a określonymi w k.p.c. podstawami kasacyjnymi. Od podmiotu wnoszącego skargę nadzwyczajną, zgodnie z u.SN wymaga się, by wskazał w niej na zmaterializowanie się jednego z uchybień prawnych, o których mowa w pkt 1-3 przepisu art. 89 § 1 u.SN. O ile wszystkie podstawy skargi nadzwyczajnej wymienione w pkt 1-3 art. 89 § 1 u.SN, z uwagi na ich daleko idącą zbieżność z podstawami kasacyjnymi bądź apelacyjnymi, można potraktować jako uchybienia stanowiące podstawę dla formułowania przez podmiot uprawniony do wniesienia skargi nadzwyczajnej zarzutów w stosunku do orzeczenia, o tyle zagadnienie właściwej wykładni art. 89 § 1 *in principio* u.SN nie przedstawia się już tak klarownie. Jak sygnalizuje się bowiem w orzecznictwie najwyższej instancji sądowej, wskazanie na jedno z uchybień określonych w art. 89

§ 1 pkt 1-3 u.SN jest koniecznym, jednak niewystarczającym warunkiem dopuszczalności skargi nadzwyczajnej i w dalszej perspektywie procesowej jej skuteczności. Skarga musi bowiem nawiązywać do warunku, o którym mowa w przepisie art. 89 § 1 *in principio* u.SN (zob.m.in. postanowienia z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 1/19; z 25 czerwca 2020 r., I NSNc 48/19). Ustawodawca przesądził bowiem, że skarga nadzwyczajna może być wniesiona wyłącznie, „jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”.

Odnosząc się do relacji zachodzącej pomiędzy zachowawczo skonstruowanymi podstawami tego środka zaskarżenia wymienionymi w pkt 1-3 art. 89 § 1 u.SN, a początkowym fragmentem tego przepisu, uzależniającym dopuszczalność (a w dalszej perspektywie jej ewentualną zasadność) wniesienia skargi nadzwyczajnej od tego, że jest to „konieczne z uwagi na zapewnienie zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”, Sąd Najwyższy wskazał, że „art. 89 § 1 *in principio* u.SN określa w nieco nietypowej, nieznanej ustawom procesowym formie podstawę odwoławczą. Systemowe usytuowanie fragmentu przepisu nawiązującego do zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (bezpośrednio przed i na równi z abstrakcyjnie scharakteryzowanymi uchybieniami o których mowa w przepisach art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN) wskazuje jednoznacznie na to, że intencją ustawodawcy było sformułowanie w tym fragmencie jednostki redakcyjnej ustawy o Sądzie Najwyższym podstawy skargi nadzwyczajnej równorzędnej z tymi, o których mowa w pkt 1-3 przepisu” (zob. postanowienia z 3 kwietnia 2019 r., I NSNk 1/19; z 25 czerwca 2020 r. I NSNc 48/19).

Dokonując wykładni przepisu art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN należy zwrócić szczególną uwagę na użycie w strukturze przepisu sformułowania „o ile”, łączącego pierwszą część zdania, kształtującą pierwotną przesłankę, z drugą częścią zdania, w której w trzech punktach wymienione zostały podstawy szczegółowe wniesienia skargi nadzwyczajnej. Użyty przez ustawodawcę zwrot „o ile”, jednoznacznie wskazuje na to, że konieczne jest równoczesne zaistnienie tej pierwotnej przesłanki oraz co najmniej jednej z podstaw „szczegółowych” skargi nadzwyczajnej

wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Gdyby bowiem zamiarem ustawodawcy było przyjęcie, iż trzy wymienione w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN podstawy są jedynie egzemplifikacją pierwotnej przesłanki (tj. wniesienia skargi nadzwyczajnej, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej), użyłby zamiast łącznika „o ile”, określenia „przez” (lub „poprzez”). W przypadku skargi nadzwyczajnej zarówno jej dopuszczalność (jak również w dalszej perspektywie procesowej jej skuteczność) uzależniona jest od (łącznego) zaktualizowania się następujących warunków: wykazania przez skarżącego zmaterializowania się pierwotnej przesłanki „konieczności” zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej oraz wykazania przez skarżącego zaistnienia którejkolwiek z przesłanek szczegółowych wymienionych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN. Ujęcie to stanowi w polskim systemie prawnym, z punktu widzenia dotychczas przyjmowanych przez ustawodawcę schematów normatywnych budowy podstaw środków odwoławczych oraz stosowanej przez ustawodawcę techniki legislacyjnej – całkowitą nowość procesową (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 25 czerwca 2020 r., I NSNc 48/19).

Przenosząc powyższe ustalenia na grunt niniejszej sprawy trzeba wskazać, że Skarżący nie wykazał w sposób skuteczny tego, w jaki sposób zaskarżone orzeczenie Sądu Okręgowego naruszyło klauzulę demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2 Konstytucji RP). Przedstawione w tym zakresie wywody zawarte w skardze nadzwyczajnej (s. 2, 9-12 uzasadnienia skargi nadzwyczajnej), nie zasługują na uwzględnienie. Dodać przy tym należy, że pełnomocnik powoda w piśmie z 26 czerwca 2023 r., w ogóle nie odwołuje się do przesłanki z art. 89 § 1 *in principio* u.SN.

Sąd Najwyższy stwierdza w świetle powyższego, że nie dochowanie przez Skarżącego warunków określonych w art. 89 § 1 *in principio* u.SN w zakresie, w jakim ustanawia ogólną przesłankę skargi nadzwyczajnej, wymagającą wykazania, że jej wniesienie jest konieczne do realizacji zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej

proceedzi do uznania, że skarga nadzwyczajna od zaskarżonego nakazu zapłaty wydaneę przez Sąd Okręęowy zawiera wadę konstrukcyjną. Skarżący nie wykazał bowiem podstawy ogólnej skargi nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy wyjaśnia, że z jednoznacznego brzmienia art. 89 § 1 *in principio* u.SN., gdy chodzi o dopuszczalność skargi nadzwyczajnej, wynika konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Taki wniosek potwierdza uzasadnienie do projektu ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 2480), gdzie wskazano, że „niezależnie od przesłanek wskazanych w dotychczasowym brzmieniu art. 89 § 1 pkt 1-3, do wniesienia skargi nadzwyczajnej konieczne jest zaistnienie dodatkowego, wstępnego warunku, realizującego *expressis verbis* naczelną zasadę ustroju Rzeczypospolitej Polskiej wywodzącą się z art. 2 Konstytucji RP. W myśl zmienionego przepisu, skargę nadzwyczajną będzie można wnieść niezależnie od zaistnienia bardziej szczegółowych przesłanek wymienionych w dalszej części 89 § 1 u.SN – tylko wtedy, gdy będzie to absolutnie niezbędne z punktu widzenia zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”. W dalszej części cytowanego uzasadnienia podkreśla się, że „pozytywne znaczenie z punktu widzenia przejrzystości ustawy ma także wyraźniejsze podkreślenie, że zaistnienie tej przesłanki jest samo w sobie warunkiem wstępnym, którego spełnienie jest wymagane do złożenia skargi nadzwyczajnej. Temu właśnie służy odmienna redakcja przepisu art. 89 § 1 u.SN i wskazanie tego warunku na samym jego początku, co bezpośrednio podkreśla, że konieczne jest jednoczesne jego spełnienie oraz zaistnienie którejś z sytuacji z pkt 1-3. Dodatkowo ustawodawca zwraca w ten sposób uwagę na wyjątkowy charakter skargi nadzwyczajnej”.

Mając na uwadze zasadniczy, wstępny charakter ogólnej przesłanki skargi nadzwyczajnej, przesądzający o jej dopuszczalności, skarżący w jej *petitum* i uzasadnieniu powinien wykazać podstawy ogólne, na czym konkretnie polega niezgodność zaskarżonego orzeczenia z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, w

szczegółności przez: po pierwsze, wskazanie naruszonej zasady pochodnej wywiedzionej z art. 2 Konstytucji RP oraz po drugie, sposobu jej naruszenia. Nie ulega bowiem wątpliwości, że sformułowana w art. 89 § 1 *in principio* u.SN podstawa ogólna wniesienia skargi nadzwyczajnej w sposób oczywisty nawiązuje do wyrażonej w art. 2 Konstytucji RP zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Artykuł 89 § 1 *in principio* u.SN powinien być także z tego powodu interpretowany w zgodzie z Konstytucją RP, z uwzględnieniem bogatego dorobku orzecznictwa i nauki prawa. Z art. 2 Konstytucji RP wywodzi się liczne szczegółowe zasady pochodne takie jak: zasada sprawiedliwości proceduralnej, zasada ochrony zaufania obywatela do państwa, zasada ochrony praw słuszenie nabytych, zasada ochrony interesów w toku, zasada niedziałania prawa wstecz, zasada *ne bis in idem* czy zakaz nadmiernej ingerencji. Przy konstruowaniu podstawy ogólnej skargi skarżący nie jest jednocześnie ograniczony katalogiem zasad pochodnych sformułowanych w judykaturze i doktrynie, może on więc powołać się także na inną zasadę pochodną, pod warunkiem jednak, że szczegółowo przedstawi tok rozumowania, w drodze którego wywiódł taką zasadę z art. 2 Konstytucji RP (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 stycznia 2021 r., I NSNc 98/20 i powołana w nim dalsza judykatura).

Tymczasem w rozpoznawanej skardze nadzwyczajnej, Skarżący nie skonkretyzował w prawidłowy sposób jej przesłanki ogólnej, tj. niezgodności zaskarżonego nakazu zapłaty z 24 kwietnia 2015 r., I Nc 358/15 wydanego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. W skardze nadzwyczajnej zawarto zarzuty i wnioski zaskarżenia (s. 2-3 skargi nadzwyczajnej), przedstawiono dotychczasowy przebieg postępowania (s. 4-6 skargi nadzwyczajnej) oraz uzasadnienie podstaw skargi (s. 7-33 skargi nadzwyczajnej). W *petitum* skargi Skarżący ogólnie jednak wskazał, że jej „wniesienie jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, (s. 2 skargi nadzwyczajnej). Ponadto w uzasadnieniu Skarżący zarzucił jeszcze orzeczeniu Sądu Okręgowego naruszenie przepisu art. 2 i art. 76 Konstytucji RP tj.

zasady ochrony zaufania jednostki do państwa i stanowionego przez niego prawa oraz ochrony konsumenta ogólnie charakteryzując te powołane zasady konstytucyjne nie wykazując na czym naruszenie Sądu Okręgowego mogłoby polegać.

Wobec powyższego trzeba stwierdzić, że Skarżący w *petitum* skargi w ogóle nie odniósł się do nieodzownej konkretyzacji ogólnej podstawy, gdyż zadeklarował jedynie konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. W uzasadnieniu skargi Skarżący co prawda próbował jeszcze raz zinterpretować jej przesłankę funkcjonalną, jednak wskazał ponownie nazbyt ogólnikowo, że wystąpienie z nią jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (s. 7-12 skargi nadzwyczajnej). W związku z tym Skarżący nie dopełnił ciążącego na nim obowiązku wskazania na czym konkretnie, na gruncie realiów niniejszej sprawy, miałyby polegać podstawa ogólna, o której mowa w przepisie art. 89 § 1 *in principio* u.SN.

Analiza przytoczonych *in extenso* fragmentów skargi nadzwyczajnej pozwala więc stwierdzić, że Skarżący w żaden sposób nie wykazał, aby wnioskowane uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty z 24 kwietnia 2015 r., I Nc 358/15 wydanego przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu I Wydział Cywilny było konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Przede wszystkim wnoszący skargę nadzwyczajną nie uzasadnił, w jaki sposób postępowanie sądowe przeprowadzone przez sąd powszechny w niniejszej sprawie i wydany nakaz zapłaty (od którego przysługiwał środek odwoławczy nie wykorzystany przez pozwanego) miały naruszyć podstawowe zasady i gwarancje konstytucyjne, składające się na klauzulę demokratycznego państwa prawa. Przytoczone wyżej, ogólnikowe sformułowania są w tym zakresie niewystarczające. Stanowisko Skarżącego powinno zostać szczegółowo uzasadnione, tak aby Sąd Najwyższy nie miał wątpliwości, że jego interwencja w prawomocne orzeczenie skutkować będzie wzmocnieniem praworządności oraz przyczyni się do uwydatnienia ochrony zasady demokratycznego państwa prawnego w obrocie prawnym.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy na podstawie art. 90 § 2 u.SN i art. 95 pkt 1 w zw. art. 398⁶ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[SOP]

r.g.